

PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM
Eesti maaelu arengukava 2007-2013 seirekomisjoni istung

KOOSOLEKU PROTOKOLL

Tallinn

26. sept. 2007 nr 3

Algus kell 11.00, lõpp kell 14.40

Osalesid: Enn Sökk, Mai Talvik, Marina Kaas, Kaja Kesküla, Kalev Kreegipuu, Ermo Kruuse, Merit Mikk, Aavo Mölder, Kalle Reiter, Epp Rimmelg, Eedi Sepp, Ivar Sikk, Ants Varblane, Rando Värnik

Puudusid: Toomas Kevvai, Sirje Tamkõrv, Agu Laius, Kaul Nurm, Kaja Peterson, Andrus Pirso, Margus Timmo, Vahur Vingisaar, Sirje Vinni

Kutsutud: Lynn Marion Bonney, Helve Hunt, Annika Jordanov, Jaan Kallas, Taavi Kand, Einar Kikkas, Olav Kreen, Reet Länkur, Elar Neito, Margus Palu, Maret Parv, Sirje Potisepp, Ülle Puusta, Ove Pöder, Katrin Rannik, Grete Sommer, Mati Tõnismäe, Anne Vaarmari

Juhatas: Henno Nurmsalu

Protokollis: Liis Kullaste

Päevakord:

1. Sissejuhatus: Henno Nurmsalu
2. Ettekanne alameede 1.4.3 Investeeringud bioenergia tootmisesse: Lynn Marion Bonney
3. Ettekanne meede 1.6 Põllumajandustoodetele ja mittepuidulistele metsandussaadustele lisandväärtuse andmine: Taavi Kand
4. Lõuna
5. Ettekanne meede 1.5 Metsade majandusliku väärtuse parandamine ja metsandussaadustele lisandväärtuse andmine: Helve Hunt ja Maret Parv
6. Ülevaade MAK 2007-2013 hetkeseisust ja läbirääkimistest Euroopa komisjoniga: Henno Nurmsalu ja Marko Gorban

1. Sissejuhatus ja päevakorra tutvustus

Henno Nurmsalu avasõnad. Täna toimub MAK 2007-2013 seirekomisjoni kolmas istung. Hr Nurmsalu tutvustas istungi päevakava ning mainis, et 12. septembril saadeti seirekomisjoni liikmetele materjalid eelnevaks tutvumiseks. Kohapeal jagati ettekannete slaidid.

Otsustati: päevakord kinnitatud.

2. Ettekanne: Alameede 1.4.3 Investeeringud bioenergia tootmisesse määruse eelnõu tutvustamine

Kuulati ettekannet: Lynn Marion Bonney – Taimekasvatussaaduste büroo peaspetsialist, Põllumajandusministeerium

Meede 1.4.3 spetsiifilisemateks eesmärkideks on nt uue turu võimalused põllumajandustootjatele samas ka nende konkurentsivõime suurendamine, energiakandjate mitmekesisuse suurendamine, energiatootmise hajutatatus, keskkonnahoid ja maastikuhooldus.

Ettepanekud, küsimused ja kommentaarid

Kalev Kreegipuu – Väljapoole müümise %, et kui turustada väljapoole üle 50 %, et siis läheks see 3-telje alla. 3-telg on aga ainult mikroettevõtete jaoks. Kas on ikka õige, et veidi suuremad energiatootjad on siin välistatud (väljapoole müüa)?

Henno Nurmsalu – 50% ulatuses ei ole välistatud ja kui nad teevad juurde veel ka ühistegevust, siis on neil kõrgem määr.

Mai Talvik – rohkem kui 50%, meede on mõeldud põllumajandustootjale.

Kalev Kreegipuu – siin on öeldud, et toodetud bioenergiat võib turustada mitte rohkem kui 50% toodetud energiast.

Lynn Marion Bonney – et ei tohi turustada rohkem kui 50%.

Kalle Reiter – nt et kui ma toodan biogaasi ja toodan 100% ära, aga kasutan koostootmisjaama, mis annab elektrit ja sooja, kas peab siis kõik ise ära tarbima, või mis saab kui me nt rohkem toodame?

Lynn Marion Bonney – Oluline on turustamise protsent toodetud biogaasist, see kas biogaasist edasi toodetakse sooja või elektrilt, pole enam oluline.

Kalle Reiter – Kolmandal slaidil on kirjas, et taotleja võib taotleda toetust biomassi tootmiseks, biokütuse tootmiseks **ja/või** bioenergia tootmiseks. Miks see nii kahemõtteliselt kirjas on?

Lynn Marion Bonney – põhimõte on see, et 50% sellest võib ta turustada.

Marina Kaas – kas ka biokütuse puhul kehtib see 50% piirang, hetkel on see öeldud vaid energiamüügi kohta. Kas kütust võib 100% välja müüa?

Lynn Marion Bonney – Hetkel kehtib piirang ainult biogaasi, elektri ja sooja tootmisel.

Marina Kaas – kas selles meetmes on täiesti välistatud ettevõtted, kes ei kvalifitseeru põllumajandustootjaks oma toodangu osakaalu põhjal?

Kalev Kreegipuu – ei saa samuti aru, miks see piirang on, see ei ole põhjendatud. Teine kommentaar on selle maksimummäära kohta, selle meetme üks suuremaid eesmärke võiks olla nt praeguste vedelsõnnikuhoidlate ärakasutamine biogaasi tootmiseks, aga selle maksimummäär kui teades hindu, mida nende objektide jaoks vaja on, ei meelita bioenergiat tootma ega ka toetust taotlema.

Henno Nurmsalu – 1- ja 3-telje vahel ära jaotatud järgmise põhimõtte alusel, et kui 50% või rohkem läheb müügiks, siis läheb see 3-telje meetme alla, see on komisjoni kindel seisukoht, et see on eraldi tegevus.

Kalev Kreegipuu – küsimus miinimumnõuete kohta, miks siin on selline kitsendus põllumajandushariduse kohta? Siin on kirjas, et taotlejal on põllumajandusalane haridus, ettevõttel aga ei saa ju haridust olla.

Marko Gorban – see nõue on sees olnud ka RAKi meetmete puhul, et vastav haridus võib olla ka mõnel teisel ettevõtte töötajal.

Enn Sökk – see meede on suunatud põllumajandustootjale.

Grete Sommer – mis puudutab meedet 1.4, siis selle puhul peab kõik tulema EL nõuete kohaselt, st et kõik on põllumajandustootjad. Hariduse ja töökogemuse nõue on samuti sees. Oskused on tähtsamad.

Kalle Reiter – et kui on määradest jutt, siis et kui põllumees peaks tootma biomassi, eks biomassi vajab ju ka biogaasi tootmine, siis sellisel juhul ükski põllumajandustootja pole selliste määrade puhul vaimustatud biogaasi tootma. Toetussummad on tühised kui arvestada, mida maksab biogaasi tootmine.

Mis see maksimaalne piir/määr peaks olema?

Henno Nurmsalu – see on komisjoniga juba paika pandud ja kinnitatud.

Tuleb kujundada ühtne seisukoht.

Kolmandal slaidil on, et toetust võib taotleda järgmisteks tegevusteks nagu nt energiavõsa (paju ja lepa) istanduse rajamine, siin on konkreetne nimekiri, aga see võiks olla siiski avatud nimekiri.

Lynn Marion Bonney – hetkel on nimekirjas kohalikud liigid, ehk lepp ja paju, kuna neid oli kavas toetada 2.8 raames, kuid oleme hästi põhjendatud ettepanekutele avatud.

Otsustati: Info on teadmiseks võtnud. Määrus peaks valmis saama novembri lõpuks ja rakendamine on hetkel planeeritud kevade alguseks.

3. Ettekanne: Meede 1.6 Põllumajandustoodetele ja mittepuiduliste metsasaadustele lisandväärtuse andmine toetuse tutvustus

Kuulati ettekannet: Taavi Kand – Turuanalüüsi büroo peaspetsialist, Põllumajandusministeerium

Meede 1.6 spetsiifilisemateks eesmärkideks on nt põllumajandus- ja mittepuiduliste metsasaaduste töötlemise vastavusse viimine turu uuenevate nõudmistega, tootmises tekkivate kõrvalsaaduste ja tootmisjäätmete tõhusam kasutamine ning innovatiivsete investeeringute soodustamine. Meetme keskmine eelarve u. 90 milj. krooni aastas.

Ettepanekud, küsimused ja kommentaarid

EVEA ettepanekute kommenteerimine

1. Kas on toetatavad joogivee ja mineraalvee tootjate investeeringud?

Vastus – selle meetme raames ei ole võimalik neid toetada.

2. Kas pagari- ja kondiitritööstused on abikõlblikud? Millise piirsummaga?

Vastus – jah, need on abikõlblikud. Madalama piirsummaga s.o kuni 1,5 milj. krooni kolme aasta kohta.

3. Marjatööstused?

Vastus – nendega on probleem selles, et tuleb kindlat vahet teha, kust mari tuleb. Kui mari tuleb aiast, siis kuulub see I lisa toetuse gruppi, aga kui on tegemist metsasaadusega, siis I lisa toodetega seotud toodete ning metsatoetuse gruppi.

Marina Kaas – aga kui on mõlemaid?

Vastus – siis tuleb tootmises konkreetselt vahet teha.

4. Toetatavad tegevused.

Kommentaariks, et MAKis on selle sõnastused just nii sees.

Olav Kreen – kuidas on kultuurmustikate/jõhvikatega?

Vastus – Kultuurmarjad on nagu aiamarjad.

5. Lao- ja tootmishoonete ehitamine.

Ettepanek et võiks toetada ka tootmishoonete ehitamist vähemalt mikroettevõtetele.

6. Kuidas on põhjendatud investeeringute toetamine üksnes taotleja omanduses oleval maal?

Vastus – PRIA-1 on eelmistel perioodidel olnud sellega seoses palju probleeme nt kui taotlejal on küll pikaajaline rendileping, kuid see on siiski enne järelvalveperioodi lõppu üles öeldud jne.

7. Ettepanek, mis puudutas toetussummasid, et kas ei oleks mõttekas neid toetussummasid suurendada.

Vastus – selline summa sai juba varem kokku lepitud. Alternatiivne ettepanek on, et võiks tõsta maksimaalset toetusmäära, vähemalt alumise grupi ettevõtete puhul. Kuid et see toetusmäär on ELi määrusega nii ette antud, siis oleks seda võimalik diferentseerida vaid nii, et me vähendame keskmistele ja väikestele ettevõtetele antava toetuse toetusmäära. Seda me ei pidanud mõistlikuks.

8. Hindamiskriteeriumid

Vastus – tegu ei ole kvalifitseerumis tingimustega. Seega ei ole ükski taotleja kohustatud iga kriteeriumi alt punkte taotlema. Samas on siiski vajalik kõigi kriteeriumite juures, mille alt ettevõtte hindepunkte taotleb, dokumentaalselt tõestada, et ettevõtte või toodetav toode tõesti vastab kriteeriumi tingimustele.

Piimaliidu ettepanekud.

1. Innovatiivsuse mõiste (ettepanek lisada pakendiinnovatsiooni mõiste)

Taavi Kand – meie hinnangul katab olemasolev tooteinnovatsiooni mõiste ka pakendiinnovatsiooni, määruse seletuskirjas kirjutame vajadusel pikemalt lahti.

2. Taotlejale esitatud nõuded

Taavi Kand – kriteeriumid

3. Ettepanekud hindamiskriteeriumide kohta, kriteerium, mis puudutab investeeringuobjekti asukohta just seda, et me eelistame keskustest kaugemal olevaid ettevõtteid, Piimaliit peab seda liigseks bürokraatiaks.

Vastus – kui arvestada arengutasemete erinevusi nt Tallinna ja muude piirkondadega, siis peaks see kriteerium siiski sisse jääma. Vajadust regionaalse arengu erinevusi arvestada on käinud korduvalt läbi ka Komisjoni kommentaaridest antud meetme kohta.

4. Ettepanek on välja võtta kriteerium, mis puudutab ettevõtte investeringu innovaativsusust.

Vastus – näitajateks on ka see, et nt kui ettevõtte on erivajadustega tarbijagruppidele, nt diabeetikud jms. Me arvame, et tooted erivajadusega gruppidele on innovaativsed.

5. Et eelistame varem toetust saanud ettevõtteid, Piimaliit leiab, et see on vastuolus MAKi ideoloogiaga,

Vastus – need ettevõtted, kes on varem toetust saanud ja kvalifitseerunud, et need on juba tõestanud oma jätkusuutlikkust ja konkurentsivõimet näidanud, et nüüd oleks vajadus toetada ka neid, kes varem pole toetust saanud. Samas peame eelistama ka neid, kes pole kunagi varem toetust saanud.

Jaan Kallas – probleemid on rentijatega.

Hoonestusõigus võiks siiski sisse jääda. Seda kasutada nt maaomandis olemise nõude asemel.

Kalev Kreegipuu – need ettevõtted, mis oma saadusi sorteerivad, koorivad, pesevad, töötlevad, pakendavad jne. kuidas nendega lood on?

Vastus – ELi mõistes need tegevused ei kuulu töötlemise alla.

Jaan Kallas – küsimus sellest, et mida me oma töös mõõtma peame, nt investeringud jaekaubanduse tasemel mis ei ole abikõlblikud?

Vastus – osad ettevõtted tegelevad ka muude tegevustega, siis see ettevõtte saab toetust vaid töötlemiseks.

Jaan Kallas – nõutakse normaalse turuväljundi olemasolu, kuidas seda mõõdetakse? Kas siin ei ole vastuolu?

Vastus – ei siin ei ole vastuolu. See piirang tuleneb eelmise perioodi toetustest, kus oli sätestatud, et need tooted, millele rakenduvad ELi turukorraldusmeetmed, need ei saa toetust. Nüüd seda nõuet enam ei ole, kaalume üldse selle tingimuse väljavõtmist.

Mis on keskus, mis on sidevahendid?

Vastus – keskuse mõiste on seotud sellesama regionaalse paiknemise eelistamisega.

Kuidas saab mõõta ettevõtte efektiivsust kui see on tegutsenud vaid 1 aasta?

Vastus – ettevõtte esitab eelneva majandusaasta aruande ning äriplaani.

Jaan Kallas – mis on kohalik majandus?

Vastus – selle me sõnastasime juba ümber, et me ei räägi enam kohalikust majandusest, vaid nüüd me räägime töökohtade säilitamisest.

Marina Kaas – meil on kommentaar turuväljundi küsimusele, nimelt et kui tahame innovaativsusust luua, siis tuleks toiduainete valdkonnas ära kaotada ELi tasandil toodete reguleerimine. Võiks nt nõuda eellepingut või kavatsuste protokollide nende toodete müügi kohta.

Vastus – selle ettepanekuga tegeleme me veel edasi ja kaalume sellistest tingimusest loobumist.

Sirje Potisepp – toote-, pakendi- ja turundusinnovatsioon, nt biolagunevad pakendid jms. Keda me siis sektoripõhiselt toetada tahame?

Enn – toidusektori huve.

Sirje Potisepp – Vastuolud meetme eesmärkidega (toetussihtrühmade puhul). Kes ja mille alusel hindab 5 aasta jooksul ettevõtte jätkusuutlikkust? Mis ei ole raskustes olev ettevõtte?

Vastus – seda teeb PRIA ettevõtte poolt esitatud äriplaani alusel.

Jaan Kallas – need on juba eduka ettevõtte kriteeriumid.

Vastus – ettevõtte peab olema teatavalt miinimumtasemel, et olla võimeline toetust ära kasutama, ehk siis ta ei tohi olla raskustes olev ettevõtte, selle toetuse eesmärgiks on siiski parandada ettevõtte efektiivsust ja jätkusuutlikkust.

Sirje Potisepp – see on siis mitte sektoripõhine. Ettepanek oleks seda teemat veel arutada.

Henno Nurmsalu – Võtame plaani teha sellel teemal eraldi nõupidamine.

Otsustati: Informatsioon teadmiseks võetud. Ilmselt peame sellel teemal läbi viima kirjaliku menetluse.

4. Ettekanne Meede 1.5 Metsade majandusliku väärtuse parandamine ja metsandussaadustele lisandväärtuse andmine tutvustus

Kuulati ettekannet: Helve Hunt – Maaparanduse ja maakasutuse büroo peaspetsialist, Põllumajandusministeerium ja Maret Parv – Metsaosakonna peaspetsialist, Keskkonnaministeerium

Toetuse üldeesmärgiks on tõsta erametsaomanike ja metsaühistute, samuti metsandussaaduste tootmise või metsa majandamisega tegelevate mikroettevõtete konkurentsivõimet, lisaks tagada erametsa säästev majandamine ning aidata alal hoida tööhõivet maapiirkonnas. Meetme eelarve on 321.6 milj. krooni.

Ettepanekud, küsimused ja kommentaarid

1. Helve Hunt – vastused küsimustele, mille on esitanud Eesti Keskkonnaühenduste Koda. Metsade majandusliku väärtuse parandamise üheks võtteks on ulukite kahjustuste ennetamiseks mõeldud signalisatsiooniseadmete paigaldamine. Kas selliste seadmete kohta on tehtud Eestis uuringud? Kuidas need mõjutavad bioloogilisi liike metsas ja milline on nende seadmete kasutegur? Ilma piisavate põhjendusteta, ei ole selge, miks MAKi alt selleks toetust üldsegi lubatakse.

Vastus – ei ole teada Eestis sellekohaseid uuringuid. Küll aga on need müügil vastavad seadmed meie kaubandusvõrgus ning neid seadmeid kasutatakse ka meie metsades.

2. Tarad (metallist/plastikust) tuleb peale kasutusaja lõppu metsast kindlasti eemaldada.

Vastus – Kõik mittebioloogiline risu, nagu ka autoromud ja muu tuleks lähtuvalt metsaseaduse nõuetest ja kohaliku omavalitsuse normaktide eeskirjadest likvideerida. Kõige vähem on tõenäoline, et metsaomanik omaenda metsa, mille eest ta on ise tasunud 50 % toetusraha, selle metsa jätab.

3. Uute kraavide ja kuivendussüsteemide rajamine tuleks sellest meetmest välja jätta, tohiks vaid vanu kraave rekonstrueerida.

Vastus – Meetmes 1.5 ei ole kavandatud uute kraavide ja kuivendussüsteemide rajamist või rekonstrueerimist. See on meetme 1.8 teema.

4. Laasimise toetamine MAKi alt on ebaotstarbekas toetusraha kulutamine.

Vastus – Eeldame, et küsija on siin mõelnud ikka kasvavate puude laasimist. Ka kasvavate metsapuude laasimine on metsa majandusliku väärtuse parandamise üks võte. Tulemuseks on ilus palgi mastipuu.

5. Metsa uuendamise nõuetele tuleks lisada, et okaspuu kultuuridesse tuleks lisada 25%-ne laialeheliste puuliikide istikuid, nagu seda tehakse struktuurifondide metsandustoetuste puhul Eestis.

Vastus – RAK meede 3.7 Metsamajanduse puhul sellist nõuet sees ei olnud. Kui aga küsija mõtleb hoopis metsastamist, siis selle nõue tulenes EL regulatsioonist. Meie lähtume Metsamajandamise eeskirjast, Metsaseadusest ja sellest tulenevatest nõuetest.

6. Ettepanek on kindlasti lisada nõue, et toetatakse vaid sellist uuendamist, kus kasutatakse vaid kodumaiseid liike, ning et ei loodaks monokultuurseid istandusi.

Vastus – on olemas kolm Keskkonnaministri õigusakti, mis reguleerivad, et millised taimed, kus võivad olla.

7. Tuleks välja jätta nõue, et istikud tuleb istutada sirgete koridoridena.

Vastus – sellist nõuet tingimustes ei ole, ega saagi olla. Koridor on 1,5 kuni 2 meetri laiune, kui kõver või kitsas-lai see on, selle vaatab ikka metsaomanik ise üle. Koridoride omavaheline vahekaugus ei tohi olla alla 3 meetri.

8. Hindamiskriteeriumitest – toetusena eelistatakse neid majandajaid, kes metsa uuendamisel istutavad uue kultuuri, mitte ei toeta looduslikku uuenemist.

Vastus – me eeldame, et siin on jutt kahjustatud metsa tootmispotentsiaali taastamise hindamiskriteeriumidest, kus jah, on eelistatud kahjustatud metsa taastamine koos metsapuude ja tarvikute soetamisega 60 punkti ja looduslikule uuenemisele kaasaaitamine 40 punkti. Looduslikule uuenemisele kaasaaitamine on vaid metsamaapinna kobestamise töö. Uue metsa istutamise korral tuleb aga teha metsamaapinna ettevalmistamine (nt kobestamine jne), taimede soetamine ja istutamine - sellega kaasneb väga suur kulu metsaomanikule. Sellega seoses on eelistatud kahjustatud metsade taastamine - metsa uuendamine läbi selle istutamise.

Lõkkekohad ja suitsetamis-söögikohad – peavad olema turvalised. Aluseks on Keskkonnaministri määrus „Metsa ja muu taimestikuga alade tuleohutusnõuete kinnitamine”, mida Keskkonna- ja Põllumajandusministeeriumi ning päästeteenistuste ametnike ja Eesti Maaülikooli teaduritega koos muuta püüame.

Miks ei ole liigniiskust reguleeritud?

Vastus – liigniiskus on meetme 1.8 küsimus. Üleujutus EL mõistes on hiidlaine ja muu sellesarnane, mida Eestis ei ole. Üleujutuse kahjustusi ei käsitleta looduskahjustusena ja toetust selle kahjude taastamiseks ei ole ette nähtud.

Rando Värnik – kuidas on kopratammide likvideerimine reguleeritud?

Vastus – kopratammide likvideerimist reguleerib Jahiseadus, jahimehed või metsaomanikud peavad need ise ära keskkonnateenistuse loal lõhkuma.

Soetatavad masinad (metsa parendamisega seotud masinad) on lisas üles loetud.

Metsatulekahju ennetamine, eelistatud on metsaühistud ja erametsaomanikud, kellel on rohkem metsa, puht praktilisel kaalutlusel. Need tegevused puudutavad kõik tulekahjude ennetamist. Ei ole mõttekas anda 1 hektari suurusega erametsaomanikule toetust suitsetamiskoha rajamiseks.

Olav Kreen – ettepanek oleks et ka pisemaid metsaomanike toetataks ja et neid eelistataks rohkem.

Helve Hunt – me kaalume seda.

Otsustati: Info on teadmiseks võetud, plaani järgi saab määrus kusagil novembri lõpus allkirjastatud. Järgmise aasta märtsis saab vast avada juba ka taotlusvooru. Metsandussaadustele lisandväärtuse andmise põhjalikum tutvustus võiks arutusel olla järgmisel seirekomisjoni istungil, kuna seda teemat pole sotsiaalpartneritega piisavalt veel läbi räägitud.

5. Ülevaade MAK 2007-2013 hetkeseisust ja läbirääkimistest Euroopa Komisjoniga

Kuulati ülevaadet: Henno Nurmsalu – Maaelu arengu osakonna juhataja kohusetäitja, Põllumajandusministeerium ja Marko Gorban – Maaelu arengu osakonna juhataja asetäitja asendaja

Uuendatud MAK on meie koduleheküljel üleval juulikuust, Euroopa Komisjoni sisene kooskõlastusring kestis augustikuu lõpuni. Septembri algul esitas komisjon MAKi kohta kommnetaarid. Üles on jäänud kaks põhiprobleemi: poollooduslikud kooslused ja lupjamise toetus.

Lupjamise osas oleme loobunud. LFA-alade määratlemine. Läbirääkimised käivad mitmel rindel.

Üldised kommnetaarid MAKi kohta on, et bioloogiline mitmekesisus jms keskkonna teemad on nigelad.

1-telg on enamvähem korras. 3-telg peaks külaarengu meetme ja mitmekesistamise meetme veel eraldi meetmeteks jagama.

Oktoobri algul tahame täiendatud MAKi uuesti komisjonile saata. Võibolla novembris saab MAK heakskiidetud.

Meetmed 1.8 ja 3.2 – lähevad kohe e-õigusesse kooskõlastamiseks teistele ministeeriumidele ja oktoobris saame siis nende meetmete taotlusperioodidega alustada.

1.2 ja 1.4.2 ja 1.3 jõuavad vast ka taotlusvooruni veel sellel aastal.

1.4.1 ja 3.1 – taotlusvoorud vast järgmise aasta algul.

Ülejäänud meetmed jäävad järgmisesse aastasse.

Oktoobri teise poolde jääks meede 3.1 arutelu.

Ants Varblane – Eelmisel seirekomisjoni istungil Natura 2000 puhul otsusteni ei jõutud. Henno Nurmsalu– sel aastal ei jõua me seda veel rakendada.

Poollooduslike koosluste register on oluline, aga hetkel ei ole seda olemas.

Praeguseks on MAKi raames vastu võetud nelja toetusmeetme taotlused. Järgmised meetmed, mille taotlusvoorud avatakse on põllu- ja metsamajanduse infrastruktuur

(meede 1.8) ning külade uuendamine ja arendamine (meede 3.2) – antud meetmed on plaanis avada oktoobri teises pooles.

Otsustati: Järgmine seirekomisjoni istung on planeeritud novembrisse, kus on kavas järgmised teemad: LEADER-meetme tutvustus, alameede 1.5 metsandussaadustele lisandväärtuse andmine ning meede 1.7 põllumajandus- ja toidusektoris ning metsandussektoris uute toodete, töötlemisviiside ja tehnoloogiate arendamine.

Henno Nurmsalu: Kas kellelgi on veel küsimusi või kommentaare? Kui rohkem küsimusi pole, siis lugeda istung lõpetatuks. Tänan kõiki osavõtjaid!

Henno Nurmsalu
Juhataja

Liis Kullaste
Protokollija